

Νεοελληνική Λογοτεχνία

κατεύθυνσης

A1.

✓ Πρωτοποριακό, ιδιότυπο και εντελώς προσωπικό το έργο του Κ. Π. Καβάφη αφήνει να διαφανούν κάποιες επιδράσεις της εποχής του, δε μας επιτρέπει, όμως, να το εντάξουμε σε κάποια συγκεκριμένη λογοτεχνική σχολή ή τάση. Αν και δέχτηκε επιδράσεις από το **Ρομαντισμό** (φιλοσοφικά ποιήματα), τον **Παρνασσισμό** (ιστορικά ποιήματα), το **Συμβολισμό** (ηδονικά - αισθησιακά ποιήματα), ο Αλεξανδρινός ποιητής διαμορφώνει τη δική του εντελώς ιδιότυπη «φωνή», πέρα από τις συναισθηματικές εξάρσεις του Ρομαντισμού, τις ψυχρές διανοητικές περιγραφές του Παρνασσισμού, τις λυρικές αοριστίες του Συμβολισμού. Πολυδιάστατος και πολύπτυχος ο ίδιος, αμφισβητεί τις παραδοσιακές λυρικές φόρμες και το καθιερωμένο πρότυπο του νεοελληνικού (παλαμαϊκού) λυρισμού και εισάγει τον εσωτερικό λυρισμό και την ειρωνική γλώσσα, διαμορφώνοντας, ωστόσο, έναν ενιαίο καβαφικό κόσμο.

✓ Η οξύτατη αντίληψή του, η βαθιά αίσθηση του τραγικού και η εκλεπτυσμένη ευαισθησία του δίνουν στην ποίησή του βάθος και πολλαπλές διαστάσεις. Ο Καβάφης, «ποιητής εν μέρει... εν μέρει...», δεν ξεκινάει από την ποίηση, αλλά καταλήγει στην ποίηση, δε ζητά ποιητικές λέξεις, ζητά να κάνει τις λέξεις ποιητικές, γιατί έχει βαθιά συνείδηση ότι κάθε λέξη στην ποίηση οικοδομεί εκ του μηδενός την ποιητική της φύση. Για τον Καβάφη η ποίηση είναι, τελικά, λόγος συμπυκνωμένος, αλλά όχι εξηρημένος με τη συμβατική έννοια του όρου. Γι' αυτόν η **πεζολογία**, η **ιδιότυπη γλώσσα**, τα **συμβολικά** και **συμβολιστικά στοιχεία** αποτελούν τους εκφραστικούς τρόπους για να αποδώσει καλλιτεχνικά σκέψεις και συναισθήματα, να υποβάλει ιδέες, να μισοφωτίσει καταστάσεις και γεγονότα. Ο Καβάφης μυθοποιεί τα βιώματά του, ο ρεαλισμός του κατά κάποιον τρόπο αντιγράφει την πραγματικότητα: μέσα από αυστηρώς καθορισμένες εικόνες, με αδρές αλλά πολύ καθορισμένες λεπτομέρειες, χωρίς έξαρση και φανερό πάθος, σκιαγραφεί την εξωτερική και / ή εσωτερική κατάσταση και επιδιώκει την αντικειμενικότητα.

ΠΕΖΟΛΟΓΙΑ

✓ Ο **στίχος** του ποιήματος είναι ανισοσύλλαβος, ελεύθερος, ανομοιοκατάληκτος, ιαμβικός (άτονη συλλαβή / τονισμένη συλλαβή), πολύ κοντά στον πεζό λόγο, αλλά πολύ προσεγμένος ακόμη και όταν διχάζεται σε δύο ημιστίχια, αρκετά χαλαρός και με εύκολη διακύμανση στον αριθμό των συλλαβών. Με την απέραντη τονική του ελαστικότητα επιτρέπει, δίχως αισθητή απόκλιση από το ρυθμό, να εκταθεί από τις έντεκα στις δεκατρείς, στις δεκαπέντε ή δεκαεφτά συλλαβές. Στον αριθμό των συλλαβών, ο Καβάφης



ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

δεν τηρεί κανένα σύστημα, με αποτέλεσμα στο ίδιο ποίημα σχεδόν κανένας στίχος να μην έχει τις ίδιες συλλαβές με τον άλλο. «Με τον κυματισμό του ιαμβικού ελεύθερου στοχαστικού στίχου (η ικεσία του ποιητή προς την Ποίηση), ο διάλογος προσώπων μετατρέπεται σε διάλογο ρυθμών, χωρίς λογοτεχνικά στολίδια που δεν ταιριάζουν στη ζωή και στην αντιρητορική τέχνη του Καβάφη. Έτσι, δημιουργείται ένα κλίμα επικοινωνίας οικείο, ανθρώπινο που διαπερνά τα βάθη της ψυχής μας, όπου αγρυπνά ο πιο ευαίσθητος εαυτός μας.» *I. Μ. Παναγιωτόπουλος*

- ✓ Η απουσία ομοιοκαταληξίας
- ✓ Η τυπογραφική εμφάνιση του ποιήματος, σημεία στίξης, παύλα, άνω τελεία, κόμμα
- ✓ Η κυριαρχία των ρημάτων, «των ιστών της καβαφικής τέχνης», των ουσιαστικών και η απουσία επιθέτων (υπάρχει μόνο το επίθετο *φριχτό*)
- ✓ Η λιτότητα των εκφραστικών μέσων και η σχεδόν παντελής απουσία σχημάτων λόγου
- ✓ Η προφορικότητα του λόγου, το καθημερινό λεξιλόγιο, ο χαμηλόφωνος μελαγχολικός τόνος, ο ρεαλισμός, το εξομολογητικό ύφος που υποστηρίζεται από τον εσωτερικό μονόλογο (*κάπως, για λίγο*).

ΙΔΙΟΤΥΠΗ ΓΛΩΣΣΑ

✓ Η γλωσσική φύση του Καβάφη συνδέεται με την εσωτερική ανάγκη, τον εσωτερικό διχασμό του ποιητή, αποτυπώνεται με τη Λεκτική Ειρωνεία και εντοπίζεται στη χρήση της **μικτής γλώσσας**, της γλώσσας της ελληνικής παροικίας της Αλεξάνδρειας, δημοτικής, με ηθελημένες εκτροπές προς την καθαρεύουσα και με κωνσταντινουπολίτικους ιδιοματισμούς, με ανάμειξη λόγιων και λαϊκών τύπων ακόμη και στον ίδιο στίχο. Η γλωσσική ιδιοτυπία του γίνεται και ορθογραφική ιδιοτυπία: (*Ιάσωνος* αντί *Ιάσονος*)

✓ Όταν γίνεται αναφορά στη **φθορά που προκαλεί ο χρόνος**, επιλέγει τη λαϊκότερη γλώσσα, τη δημοτική, για να εκφράσει με αμεσότητα, οικειότητα, αυθορμητισμό και ρεαλισμό τον πόνο που προκαλεί η φθορά του χρόνου:

- που κάπως ξέρεις από φάρμακα
- είναι πληγή από φριχτό μαχαίρι
- και με κωνσταντινουπολίτικους ιδιοματισμούς
- που κάμνουνε

✓ Όταν ο αφηγητής κάνει επίκληση στην **αναλγητική επίδραση της Ποίησης**, επιλέγει περισσότερο λόγιες εκφράσεις και υιοθετεί έναν πιο επίσημο τόνο. «Λέξεις και εκφραστικοί τρόποι από την καθαρεύουσα δίνουν στη γλώσσα ένα ιδιαίτερο χρώμα διανοητικότητας, υπογραμμίζουν την αφοριστικότητα του λόγου και έντεχνα τονίζουν τον ιστορικό και μυθολογικό καμβά των ώριμων ποιημάτων.» *Σ. Ιλίνσκαγια*

- *Εις σε προστρέχω Τέχνη της Ποιήσεως*
- *νάρκης του άλγους δοκιμές*
- *εν Φαντασία και Λόγω*
- *εγκαρτέρησι*



ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

ΧΡΗΣΗ ΣΥΜΒΟΛΩΝ

✓ Τα σύμβολα στην καθαφική ποίηση είναι ποικίλα, αλλά όλα κινούνται σε ένα κοινό κλίμα, το κλίμα της φθοράς και της κατάρρευσης, όλα «ειρωνεύονται», σαρκάζουν καταγγέλλουν έμμεσα την παρακμή ενός καταδικασμένου κόσμου. Συνηθέστερη η χρήση των προσώπων ως συμβόλων:

✓ του **Ιάσωνος Κλεάνδρου**. Στο συγκεκριμένο ποίημα ο Καβάφης “υποδύεται” έναν άγνωστο και ιστορικά ανύπαρκτο ποιητή, «επινοεί» το (ψευδο-)ιστορικό πρόσωπο του Ιάσωνα Κλεάνδρου, ώστε ι) να επιτύχει την ειρωνεία της αποστασιοποίησης, ιι) να αποτρέψει τον αναγνώστη από το να θεωρήσει το ποίημα το προσωπικό δράμα του ποιητή και ανθρώπου Καβάφη και έτσι να του δώσει τη δυνατότητα να εστιάσει στην ουσία του ποιήματος, την αρωγή της τέχνης στα βάσανα του ανθρώπου, υπογραμμίζοντας τη φιλοσοφική διάσταση του ποιήματος. Για το στωικό Καβάφη, η ποιητική τέχνη, η υψηλότερη μορφή τέχνης εφόσον στηρίζεται στο Λόγο, βοηθά τον άνθρωπο όχι μόνο να υπομένει την πραγματικότητα αλλά και να τη διαμορφώνει πιο αντάξιά του.

✓ εν **Κομμαγηνή**. Ο «**ιστορικός ποιητής**» καταφεύγει σχεδόν πάντα στην Ιστορία, όχι την ένδοξη αλλά τη μεταβατική, με τη διάχυτη ηθική και πολιτική σύγχυση, για να αντλήσει έμπνευση μέσα από τη **μνήμη**. Στο συγκεκριμένο ποίημα «κατασκευάζει» το ιστορικό πλαίσιο (ψευδο-ιστορικό ποίημα), ώστε να μπορεί πιο ελεύθερα με το νου του να πλάσει το κατάλληλο πλαίσιο / σκηνοθεσία του ποιήματος που μιλά για τη φθορά του ποιητή. Ο δραματικός τόπος της Κομμαγηνής γίνεται σύμβολο παρακμής μιας άλλοτε ακμάζουσας χώρας, καθώς βρισκόταν εκείνη την εποχή περίπου στα όρια της ελληνικής γλώσσας, θύμα και η ίδια της φθοράς του χρόνου, όπως και η καθαφική Αλεξάνδρεια, και ανάγεται από τον «**ποιητή της παρακμής**» σε σύμβολο φθοράς των γηρατειών.

✓ **μαχαίρι**, σύμβολο του χρόνου

✓ **φάρμακα**, σύμβολο της θεραπευτικής ιδιότητας της Ποίησης

✓ **πληγή**, σύμβολο της φθοράς και του συναισθήματος της μελαγχολίας.

B1.

✓ Κυρίαρχος είναι ο ρόλος που παίζουν οι **τίτλοι** των καθαφικών ποιημάτων, «άλλοτε παρμένοι από το ποίημα, μα ποτέ από την αρχή, πάντα από το βάθος, άλλοτε καιρίοι, άλλοτε πλάγιοι, άλλοτε προσθέτουν κάτι στο νόημα – γίνονται τμήμα του ποιήματος - άλλοτε δίνουν του νοήματος το κλειδί, άλλοτε μένουν αινιγματικοί». Συνήθως είναι σύντομοι, ένα έναρθρο ουσιαστικό (Ο Δαρείος) ή έναρθρο (Καισαρίων), το οποίο συχνά λειτουργεί ως επίκληση σε κάποιο «ήρωα παρακμής» που σηματοδοτεί ένα τέλος.

ι) έχουμε ένα δυσανάλογο μεγάλο τίτλο, με προσεκτικά τοποθετημένη στίξη,



ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

✓ «Είναι ένας από τους εκτενέστερους τίτλους που έγραψε ποτέ ο Καβάφης. Οχι χωρίς λόγο, γιατί το ιστορικό άλλοθι αυτού του εσωτερικού μονολόγου περιορίζεται στον τίτλο, και έτσι η ταύτιση των δύο ποιητών γίνεται σχεδόν αναπόφευκτη.» *Σαββίδης (Σχ. Βιβλίο, σ. 66)*. Ο εκτενής τίτλος του σύντομου ποιήματος, με τις αναλυτικές λεπτομέρειες, μάς προϋδεάζει σχετικά με το **περιεχόμενό** του, μας παρουσιάζει το **ποιητικό πρόσωπο** στο πλαίσιο του **χρόνου** και του **χώρου** και καθίσταται αναπόσπαστο κομμάτι του ποιήματος.

✓ Το ποίημα *Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού εν Κομμαγηνή 595 μ.Χ.* ανήκει στην ώριμη περίοδο του ποιητή. Όταν γράφεται, ο Καβάφης είναι ήδη 58 ετών. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε πρώτη γραφή, το 1918, το ποίημα είχε το μονολεκτικό τίτλο **Μαχαίρι**, έναν τίτλο που υπογράμμισε τη φρόκη των γερατειών, άφηνε όμως ξεγυμνωμένη την προσωπική πληγή του ποιητή. Ο τίτλος θα μπορούσε, επίσης, να είναι **Μελαγχολία** ή **Μελαγχολία ποιητού**, αλλά τότε θα παρέπεμπε σε ρομαντικές υπερβολές και αοριστίες που βρίσκονται μακριά από την αισθητική του Καβάφη.



✓ Η μελαγχολία, ωστόσο, αποτελεί τη μόνη πραγματικότητα που ανταποκρίνεται στον Καβάφη. Ο Καβάφης δίνει το πορτρέτο του Ιάσωνα ή κάποιο στιγμιαίο όραμα που το ανακαλεί η νοσταλγία του από την πινακοθήκη της **μνήμης**. Γι' αυτό βλέπει πάντοτε προς το παρελθόν τη **φθορά** που διαλύει ό, τι στεκόταν ως χθες ακέραιο και ωραίο. Και το πορτρέτο αυτό ενοσάρκωνει και αντικειμενικοποιεί (όπως και τα άλλα πορτρέτα ή στιγμιαία οράματα του ποιητή), υποκειμενικά βιώματα του ίδιου του ποιητή, σα να 'ναι ηθοποιοί που παίζουν ντυμένοι με στολές και φέρουν ονόματα μιας παλιάς εποχής.

✓ Ο **Ιάσων Κλεάνδρος** είναι υποθετικό / φανταστικό πρόσωπο. Η επιλογή του ονόματος δεν μπορεί να θεωρηθεί τυχαία, καθώς εξυπηρετεί τη λεκτική καβαφική ειρωνεία:

- **Ιάσων** < *ιάομαι* -ώμαι: θεραπεύων. *Ιάσων*: γιατρός. Ο ποιητής ως υπηρέτης (θεράπων) της ποιητικής Τέχνης μπορεί ενδεχομένως να θεραπεύει τους άλλους, μάλλον όμως όχι τον εαυτό του (ειρωνεία) ή αναζητά την *ίαση* - *θεραπεία* στην Τέχνη της Πόησης, η οποία όμως είναι προσωρινή (ειρωνεία)

- **Κλεάνδρος** < κλέος: δόξα + ανήρ. Ο αφηγητής είτε είναι γόνος ένδοξου ανδρός, ευγενικής καταγωγής, αλλά η φθορά του χρόνου δεν κάνει εξαιρέσεις με βάση την καταγωγή, ή είναι ο ίδιος ένας άνδρας με αναγνώριση για το ποιητικό του έργο, αλλά αυτό δεν τον θωρακίζει απέναντι στη μελαγχολία των γερατειών (ειρωνικά σχόλια - Γενική Ειρωνεία: η ειρωνεία της ανθρώπινης ζωής, η οποία καθορίζεται από τη μοίρα).

✓ Ο ποιητής *Ιάσων Κλεάνδρος*, στα τέλη του 6^{ου} μ. Χ. αιώνα, στην Κομμαγηνή, μελαγχολεί όχι για τα όσα αλλάζουν γύρω του, όχι για την υποχώρηση της ελληνικής λαλιάς, αλλά για κάτι εντελώς προσωπικό και αναζητά **-για λίγο-** ανακούφιση στα φάρμακα της ποιητικής γραφής. Ο *Ιάσων Κλεάνδρος* είναι ένας ποιητής που έχει πολλά κοινά σημεία με τον Καβάφη, τόσο που το ποίημα κάλλιστα θα μπορούσε να επιγράφεται:

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

Μελαγχολία του Κωνσταντίνου Καβάφη / ποιητού εν Αλεξανδρεία 1921 μ.Χ. Η Αλεξάνδρεια, η αγαπημένη πολιτεία του Καβάφη, θεμελιωμένη στο βαμβάκι και το εμπόριο κρεμμυδιών και αυγών, κακοσχηματισμένη και κακοσχεδιασμένη, σηματοδοτεί μια περίοδο παρακμής, το μεταίχμιο κρίσιμων αλλαγών και μόνο πόλη του πνεύματος και των Γραμμάτων δεν μπορεί να θεωρηθεί, καθώς η Τέχνη και ο Λόγος ατονούν σε τέτοιες αντίξοες εποχές (Δραματική ειρωνεία / ειρωνεία Καταστάσεων).

✓ **ποιητού.** Η ιδιότητα υποβάλλει συνειρμικά την αίσθηση του ευαίσθητου, αισθαντικού και εύθραυστου ανθρώπου που έχει την πνευματική καλλιέργεια, τη διαισθητική προσέγγιση και τη γλωσσική επάρκεια να αναγνωρίσει, να εμβαθύνει, να συνειδητοποιήσει, να εκφράσει και να αντιπαλέψει τα συναισθήματά του. Ο χρόνος είναι αδυσώπητος και γι' αυτόν (ειρωνικό σχόλιο – Γενική ειρωνεία).

✓ **εν Κομμαγηνή.** Ο δραματικός τόπος σηματοδοτεί μια εποχή ανακατατάξεων και αλλαγών, όπως και η Αλεξάνδρεια του Καβάφη, όταν γράφει (1918) και δημοσιεύει το ποίημα (1921), και γίνεται σύμβολο παρακμής μιας άλλοτε ακμάζουσας χώρας. Η Κομμαγηνή βρισκόταν τότε περίπου στα όρια του ελληνικού κόσμου, για να χαθεί λίγο μετά από τη σφαίρα επιρροής του ελληνικού πολιτισμού.

✓ **595 μ. Χ.** Τυχαίο έτος που υποδηλώνει τη **διαχρονικότητα** της θλίψης της φθοράς. «Ο δραματικός χρόνος αποπνέει μια καθολική ατμόσφαιρα της παρακμής, χωρίς να διαχωρίζει εποχές». **Διαλησμάς** Το ψευδο-ιστορικό πλαίσιο του ποιήματος ενισχύει την αποστασιοποίηση του ποιητή από το παρελθόν, ενεργοποιεί τη μνήμη του και του επιτρέπει να θεάται ειρωνικά τον κόσμο – και τον εαυτό του (Αυτοειρωνεία) – με βλέμμα σύγχρονο.

ii) ώστε να προβάλλει τα μέρη από τα οποία απαρτίζεται,

✓ **το α' μέρος** δηλώνει το συναίσθημα, το όνομα, την ιδιότητα, την πόλη:

- κατ' αρχάς και καταρχήν, αποτυπώνει το **συναίσθημα (Μελαγχολία)**, το οποίο θα κυριαρχήσει σε όλο το ποίημα, αποδίδοντας την ψυχολογική φόρτιση του αφηγητή

- προσδιορίζει με ακρίβεια τον **αφηγητή (Ιάσων Κλέανδρος)**

- επισημαίνει με σοβαρότητα την **ιδιότητά του (ποιητού)** (λόγιος τύπος με ειρωνική απόχρωση), η οποία ενδέχεται να ευθύνεται εν πολλοίς για την αδυναμία του να υπομείνει την πραγματικότητα και γι' αυτό επιχειρεί την αισθητική της υπέρβαση

- ορίζει το **(ψευδο-)ιστορικό** πλαίσιο και δημιουργεί το σκηνοθετικό χώρο, όπου ρεαλιστικά θα τοποθετηθεί η ποιητική αφήγηση, προσδίδοντας αντικειμενικότητα, αληθοφάνεια, πειστικότητα

✓ **το β' μέρος** οριοθετείται από την άνω τελεία(·) που κόβει τον «τίτλο - στίχο» στα δυο, δηλώνει την ακριβή χρονολογία **595 μ. Χ.** «ως χαρακτηριστικό του παρνασσιισμού» **Διαλησμάς**, εντάσσει την εξομολόγηση του αφηγητή σε μια εποχή αλλαγών και ανακατατάξεων και παραπέμπει στο γήρας της ανθρώπινης φύσης



ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

✓ επίσης, προ-οικονομεί το χωρισμό του ίδιου του ποιήματος σε δύο μέρη, όπου το β' μέρος αποτελεί εμφαντική επανάληψη του α' μέρους, έκφραση απελπισίας, κραυγή αγωνίας, ικεσία.

ιι) που υποστηρίζει και συμπληρώνει ποικιλοτρόπως το ποίημα:

- ✓ δίνει **διαχρονική** ισχύ στα λεγόμενα του αφηγητή
- ✓ **αποστασιοποιεί** τους υπόγειους διδακτικούς απόηχους και ενεργοποιεί τη **μνήμη**
- ✓ ταυτίζει τα δυο πρόσωπα, Ιάσονα Κλέανδρο και Κωνσταντίνο Καβάφη, καθώς το ποιητικό άλλοθι του **εσωτερικού μονολόγου** περιορίζεται αποκλειστικά στον τίτλο
- ✓ τονίζει (με τη μουσική σημασία) πρωτότυπα την ανάγνωσή του και υπογραμμίζει το θεατρικό και συμβολιστικό του χαρακτήρα

✓ Στην ταύτιση του Καβάφη με το φανταστικό ποιητή συγκλίνουν:

- η κοινή ποιητική ιδιότητα
- η κοινή ώριμη ηλικία
- η ζωή μακριά από το κέντρο Ελλάδα, σε πόλεις της Ανατολής
- το κοινό χαρακτηριστικό των ανακατατάξεων
- η αποστροφή προς τα γηρατειά / το κοινό συναίσθημα
- η υψηλή αντίληψη για την ποιητική τέχνη. Ο Καβάφης αντιλαμβάνεται την Τέχνη σαν μια λειτουργία που εξευγενίζει τη ζωή, αντίδοτο στην εξαθλίωση, «λιμένα δυστυχίας ανθρώπων» *Μένανδρος*.

✓ Ο **ειρωνικός ποιητής** Καβάφης, προκειμένου να επιτύχει τη δημιουργία απόστασης από τα παριστανόμενα (**ειρωνεία της αποστασιοποίησης**), επιλέγει την τεχνική του ποιητικού προσώπειου (**τεχνική απόκρυψης / τεχνική φενακισμού**), ώστε να μπορεί να εκφραστεί ελεύθερα και καθολικά, διασώζοντας ένα μεγάλο ποσοστό της ελευθερίας του και μένοντας σε ένα μεγάλο βαθμό ψυχολογικά αδέσμευτος. Η απόσταση του ποιητή γίνεται και απόσταση του θεατή-αναγνώστη που, μαζί με τη θεατρικότητα και τον τρόπο και τόνο της απαγγελίας, κατορθώνει τελικά να συγκινηθεί, αλλά όχι να ταυτιστεί, να αναρωτηθεί και να **φιλοσοφήσει** αλλά όχι να συν- πάθει.

✓ Ο ρομαντικός Καβάφης θα μπορούσε να εξομολογηθεί άμεσα τον καημό του, αφαιρώντας το ιστορικό άλλοθι του χώρου και του χρόνου, που ορίζεται με τον τίτλο, και το φανταστικό πρόσωπο που πλάθει. Αλλά, ο **ποιητής του γήρατος** «δεν εμπνέεται αμέσως από τα ζωηρότερα γεγονότα. Χρειάζεται πρώτα να περάσει καιρός. Κατόπιν τα ενθυμείται και εμπνέεται». Υιοθετεί, λοιπόν, το ποιητικό προσωπείο διότι

- θέλει να **αποστασιοποιηθεί** από το δικό του πρόβλημα, να το αντιμετωπίσει σαν ξένο και έτσι να φανεί ότι το περιγράφει αντικειμενικά
- επιθυμεί να το παρουσιάσει **συγκεκριμένο** και αληθινό, επομένως να κάνει πιο πειστική τη θέση του, αναφέροντας επώνυμο πρόσωπο, έστω και ανύπαρκτο ιστορικά
- αποπειράται, με αυτά τα στοιχεία του μακροσκελούς τίτλου και μέσα σε αυτό το ιστορικό περίβλημα, να δώσει **διαχρονικότητα** και **καθολικότητα** στο γήρασμα του σώματος και



ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

της μορφής στην αντίστοιχη θλίψη, αλλά και στην αναλγητική ιδιότητα της Ποίησης που επιτρέπει στον άνθρωπο να υπερβεί τον εαυτό και να «εγγίσει» φευγαλέα το αιώνιο.

B2.

✓ Μερικά από τα αδιαμφισβήτητα γνωρίσματα της καβαφικής ποίησης είναι η μελαγχολία, η προβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η μετατόπιση στο χώρο και το χρόνο, η υψηλή αντίληψη για την Τέχνη, όσον αφορά στο περιεχόμενο, η ηθελημένη πεζολογία με σπάνιες λυρικές νότες, το ελλειπτικό και αντιρητορικό ύφος, η απουσία της γλωσσικής εκζήτησης (έχει κατηγορηθεί για «αντι-ποιητική γλώσσα») και η λιτότητα των εκφραστικών μέσων, όσο αφορά στη μορφή, που του επιτρέπουν τη στοχαστική διάθεση, τη δημιουργία μιας υποβλητικής ατμόσφαιρας και έναν υπαινικτικό και χαμηλόφωνο τόνο σε μια ποίηση που είναι «ένα πείσιμον μυστικό παράπονο».



ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

ι) ΥΠΑΛΛΑΓΗ

- στχ 2, 7. είναι πληγή από φριχτό μαχαίρι (αντί φρικτή πληγή από μαχαίρι)

✓ Από την αρχή του ποιήματος ο ποιητής βρίσκεται αντιμέτωπος με τη **φθορά του χρόνου**, όπως αυτή γίνεται αισθητή στο σώμα και τη μορφή ως μια διαδικασία αναπόφευκτη στη θνητή ανθρώπινη φύση. Η ένταση δυναμώνει, η συγκίνηση συγκεντρώνεται σε μια φράση - κλειδί που συμπυκνώνει την υπαρξιακή αγωνία του ανθρώπου, τη μοναξιά, τη διάψευση, το φόβο για τα γηρατειά. Ο Καβάφης ταυτίζει τη σωματική (και ίσως ψυχική) φθορά με την **πληγή**, για να αποτυπώσει τη θλίψη και τη φρίκη που νιώθει. Το **φριχτό μαχαίρι** είναι ο «χρόνος γλύπτης των ανθρώπων παράφορος», με τον οποίο ο ποιητής δεν είναι καθόλου συμφιλιωμένος και, καθώς αδυνατεί ν' αντέξει τα αποτελέσματά του, φθείρεται και ηθικά - ψυχικά. Τα **ουσιαστικά** που χρησιμοποιεί (**γήρασμα, πληγή, μαχαίρι**) και το μόνο **επίθετο (φριχτό)** σε όλο το ποίημα δείχνουν τον αποπροσπασμό, την αγανάκτηση, την οργή μπροστά στην αναπότρεπτη κατάσταση, για να μετουσιωθούν στη συνέχεια σε ικεσία, σε μια προσπάθεια υπέρβασης αυτού που τον πληγώνει. Ο Καβάφης φοβόταν τα γηρατειά, και όχι το θάνατο, γιατί θεωρούσε ότι η φθορά του σώματος και η συνακόλουθη απώλεια της ομορφιάς περιορίζει ή και εκμηδενίζει τις δυνατότητες για άντληση της ηδονής.

ιι) ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΗΣΗ

- στχ. 4,8. Εις σε προστρέχω Τέχνη της Ποίησης,

- στχ. 6. εν Φαντασία και Λόγω.

✓ Με ανθρώπινο και φιλικό ύφος, ο ποιητής απευθύνεται με αδημονία στην ποιητική τέχνη, στην προσπάθειά του να απαλύνει τον πόνο του μέσα από την επικοινωνία μαζί της. Η **Τέχνη της Ποίησης** στο ποίημα προσωποποιείται (ή και θεοποιείται, εφόσον της

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

αποδίδονται υπεράνθρωπες, υπερφυσικές, λυτρωτικές ιδιότητες) και γράφεται με κεφαλαίο. Ανάλογα λειτουργεί η προσωποποίηση και για τη Φαντασία και το Λόγο: η Φαντασία προσωποποιεί τη σύλληψη και ο Λόγος το ποίημα. «Η Φαντασία, με την κεφαλαιοποίηση του αρχικού της, εντάσσεται στη λειτουργία την πνευματική και καλλιτεχνική – και πάλι με κεφαλαιοποίηση – του Λόγου.» Διαλησμάς. [Με άλλη ανάγνωση, θα μπορούσε ο Λόγος – λογική να επαναφέρει τον ποιητή στην πραγματικότητα διαλύοντας τη Φαντασία – ψευδαισθηση].

iii) ΥΠΕΡΒΑΤΟ

- στχ. 6. *νάρκης του άλγους δοκιμές*, (αντί *δοκιμές νάρκης του άλγους*)

✓ Ο ποιητής δίνει έμφαση στη *νάρκη* και υπογραμμίζει την παροδικότητα της κατευναστικής λειτουργίας της Ποίησης, καθώς τονίζεται ο αναλγητικός αλλά όχι ο θεραπευτικός της ρόλος και καθώς είναι **αδύνατο να ζει κανείς συνεχώς ποιητικά**.



iv) ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ

- στχ. 4, 8. *Εις σε προστρέχω Τέχνη της Ποίησης*,

✓ Ο ποιητής κάνει **επίκληση** στην *Τέχνη της Ποίησης*. Κατ' αναλογία με τους αρχαίους ποιητές (Ομηρός) που στην αρχή του έργου τους συχνά επικαλούνταν τη σύμπραξη της Μούσας – ποιητικής έμπνευσης, χρησιμοποιεί το β' πρόσωπο, ανοίγει διάλογο μαζί της, δείχνει την οικειότητά του με την Ποίηση, ζητά βοήθεια και ανατρέχει με εμπιστοσύνη στη δύναμή της για να απαλύνει – έστω προσωρινά – τον πόνο του και υπογραμμίζει το δραματικό χαρακτήρα και τη θεατρικότητα του ποιήματος. Επιπλέον, η εναλλαγή α' – β' προσώπου διαμορφώνει ένα οικείο κλίμα, αποδίδει το **εξομολογητικό** ύφος και ανάγει το διάλογο σε ικεσία.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ

- στχ. 1. *Το γήρασμα του σώματος και της μορφής μου* / στχ. 2. *είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι*

- στχ. 8. *Τα φάρμακά σου (Τέχνη της Ποίησης)*

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

- στχ. 2. *είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι* / στχ. 7. *Είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι* - / στχ. 9. *η πληγή*.

- στχ. 4. *Τέχνη της Ποίησης*, / στχ. 8. *Τέχνη της Ποίησης*,

- στχ. 5. *από φάρμακα*. / στχ. 4. *Τα φάρμακά σου*

Γ1.

✓ Η ποίηση ως αντίδοτο κατά της φθοράς του χρόνου, «το ποίημα, καρπός βασανιστικού συχνά μόχθου, είναι ένας μικρόκοσμος που οικοδομείται με τα υλικά της γνώσης και της συγκίνησης για τα ανθρώπινα, της εκφραστικής τόλμης και της πολύτιμης εκείνης αίσθησης της ελευθερίας που χαρίζει η υπέρβαση αυτού που μας πληγώνει.» Σχ. Βιβλίο, σ. 58

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

✓ Στη Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού εν Κομμαγηνή 595 μ. Χ. προβάλλεται η ευεργετική επίδραση της Τέχνης της Ποίησης στις πληγές που προέρχονται από τη φθορά του χρόνου. Ο ποιητής εξομολογείται την αδυναμία του να αποδεχθεί και να υπομείνει καρτερικά, παθητικά και αδιαμαρτύρητα τη διαβρωτική επίδραση του χρόνου και ψάχνει απεγνωσμένα κάποια γιατρεία, κάποια ανακούφιση.

✓ **Εις σε προστρέχω Τέχνη της Ποίησης.** Στη φράση συμπυκνώνεται το νόημα του ποιήματος: η Τέχνη της Ποίησης είναι το καταφύγιο του ποιητή, όπου ελπίζει ότι θα αντλήσει δύναμη και αντοχή. Είναι πιθανό να έχει νιώσει και άλλοτε ο ποιητής την ευεργετική επίδραση της Ποίησης στις πληγές της ψυχής, στις κάθε είδους ανασφάλειες, και τώρα ζητάει ξανά τη συνδρομή της, καθώς τον έχει καταλάβει ο πανικός των επερχόμενων γερατειών και της προϊούσας ασχήμιας του σώματος, για να γιατρέψει τη φθορά του χρόνου, να σβήσει με μαγικό τρόπο τα σημάδια του, «να μεταμορφώσει ό, τι τον απελπίζει ως γνωστό και αδιάσειστο σε μια καταπραϊντική αβεβαιότητα.» *Κική Δημουλά*



✓ «Απέναντι στη φθορά ο ποιητής θα αντιπαρατάξει την Τέχνη της Ποίησης. Η ποίηση είναι μια υψηλή **παρηγοριά**, που κατευνάζει το άλγος της φθοράς με τη **μνημονική αναδρομή**. Ο άνθρωπος, όλος αίσθηση και μνήμη, μνήμη «σωματική» που παρατείνει τη διάρκεια των εντυπώσεων, τις ανανεώνει κι έτσι διασώζει το παρελθόν που πάει να σβήσει μέσα σε ένα αφύσικα απεριορίστο παρόν. Η φθορά αυτή, άλλοτε στα έμψυχα, άλλοτε στα άψυχα, άλλοτε στα ίδια τα συναισθήματα και τις ψυχικές καταστάσεις, θα σημαδέψει βαθιά τον Καβάφη και την ποίησή του.» *Τριβιζάς*

✓ «**που κάπως ξέρεις από φάρμακα**. Η λέξη **κάπως** (και το εμφαντικό **-για λίγο** που βρίσκεται στον τελευταίο στίχο) «ειρωνεύεται» τη λέξη **ξέρεις** και αυτόματα αναιρεί τη λύση, ακυρώνει τη μοναδικότητά της κάνοντάς την εφήμερη και αποκαλύπτει το ρεαλιστή Καβάφη. Η λυτρωτική διάρκεια της Ποίησης υπονομεύεται και περιορίζεται από την απόλυτη παντοδυναμία του Χρόνου.

✓ Οι **νάρκης του άλγους δοκιμές**, (απόπειρες κατευνασμού του πόνου) μαζί με τα **φάρμακα** υποβάλλουν άμεσα στον αναγνώστη την εντύπωση της πρόσκαιρης, της μη οριστικής θεραπείας. «Η πραγματική πραγματικότητα είναι η μόνιμη, διακαής, άφθαρτη, αιώνια επιθυμία του ανθρώπου να υπερβεί την καθημερινή του κατάσταση, να βιώσει την ιδανική πραγματικότητα, είναι, με άλλα λόγια, η επιθυμία του ανθρώπου για ποίηση. Η **ποιητική κατάσταση δεν είναι δυνατόν να διαρκεί**. Ο ποιητικός εαυτός ενός ανθρώπου είναι ο εαυτός του στην υπέρτατη μορφή του, και το βάρος αυτής της μορφής δεν μπορεί να το σηκώσει κανείς για πολύ. Η φόρτιση της ποιητικής εμπειρίας είναι τόση, ώστε η παράτασή της θα ήταν ικανή να συντρίψει αυτόν που τη βιώνει.» *N. Βαγενάς, Ποίηση & Πραγματικότητα*

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

✓ *Εν Φαντασία και Λόγω.* «Μάλλον πρόκειται για **αναπαραστατική Φαντασία**, με άλλα λόγια για ένα είδος παραμορφωμένης μνήμης. Όλη η ποίηση του Καβάφη χαρακτηρίζεται από την έντονη τάση για επιστροφή στο παρελθόν, από την έντονη αναζήτηση ήχων από την πρώτη ποίηση της ζωής μας, από την αγωνία να βρεθεί το απόσταγμα το καμωμένο κατά τις συνταγές αρχαίων Ελληνοσύρων μάγων που θα επαναφέρει κάτι αβέβαιες μνήμες ικανές να ναρκώσουν το σύγχρονο πόνο. Με το Λόγο έχουμε μια αναγωγή του προβλήματος στο χώρο της μεταφυσικής.» *Διαλησιμάς*

✓ Απόπειρες νάρκωσης του πόνου, λοιπόν, με τη Φαντασία και το Λόγο. Η δύναμη της Φαντασίας (έμπνευση) οδηγεί το νου του ποιητή εκεί όπου ο νους των κοινών ανθρώπων δεν μπορεί να φτάσει. Η μαγική λειτουργία του Λόγου, δηλαδή της γλώσσας, που -μέσω των λέξεων- αισθητοποιεί τις ποιητικές συλλήψεις και "γεννάται θείον ποίημα". «Η ποίηση συμπληρώνει τη ζωή, ανθεί πάνω στο άνυδρο έδαφος της πραγματικότητας, για να την υπερβεί σε όλα τα επίπεδα, και στο επίπεδο του υπαρξιακού άγχους που γεννά η γνώση της φθοράς και του θανάτου. Με τα εφόδια του ποιήματος «Μελαγχολία», τη **Φαντασία** και το **Λόγο**, με τη μαγική δύναμη της Φαντασίας που συλλαμβάνει και με το Λόγο που πραγματοποιεί τη σύλληψη, «σαν σβύνει η λάμπα στην κάμαρα του ποιητή» (Καισαρίων), όταν δηλαδή καταργούνται οι γέφυρες με το πραγματικό, τότε εισβάλλει το άλλο φως (της ενόρασης), αυτό που επιτρέπει σε μας, μαζί με τον ποιητή, να γίνουμε κοινωνοί της μοναδικής εμπειρίας να βλέπουμε και μέσα στο σκοτάδι». *Τ. Καραγεωργίου*, όπου συνεργάζονται και συνυπάρχουν αρμονικά «το φανταστικό με το πραγματικό, το λογικό με το παράλογο, ο ρέων λόγος με τη σιωπηλή εικόνα, το γήινο με την απογείωσή του.» *Κ. Δημουλά*

✓ Η Φαντασία θα μπορούσε να ταυτιστεί με την πρόθεση, ο Λόγος με το αποτέλεσμα, τη μετουσίωση των ιδεών σε ποίημα που «παράγεται» από άγνωστα υλικά του ασυνείδητου. Η πρώτη είναι το κίνητρο, η έμπνευση, ο δεύτερος, το απροσδόκητο, ή σωστότερα το «**απροσδόκητο προσδοκώμενο**», όπως θα έλεγε ο *Νάσος Βαγενάς*, αφού τα άγνωστα υλικά από τα οποία συντίθεται είναι τελικά αναγνωρίσιμα, γιατί ανήκουν στον εαυτό μας. Από μόνη της η πράξη δημιουργίας αποτελεί κατάσταση νεότητας (αντίδοτο γήρατος) και συνιστά αισθητική απόλαυση και, ως «αιώνια στιγμή», ευτυχία.

✓ «Η **ποιητική εμπειρία** δεν είναι άλλο από το ευτυχισμένο αποτέλεσμα της σύγκρουσης δύο ρυθμών: του ρυθμού της καθημερινότητας, που είναι η αίσθηση της βίωσης του τρέχοντος χρόνου, και του ρυθμού της επιθυμίας της υπέρβασης αυτής της αίσθησης, που είναι η βίωση της αναζήτησης ενός χρόνου ποιητικού. Κάθε ποιητική εμπειρία αποτελεί έναν εκτροχιασμό από τη στεγνή άσφαλτο της καθημερινότητας, μια υπέροχη εκτροπή μας σ' ένα ρυθμό ιδανικό. Η **ποιητική ικανότητα** οφείλεται κυρίως στη μεγαλύτερη εναισθησία ορισμένων ανθρώπων όχι τόσο ως προς τη βίωση της εμπειρίας τους όσο ως προς το υλικό με το οποίο η βίωση αυτή μπορεί να γίνει τέχνη. Αν ο κοινός



ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

άνθρωπος, μέσα από διάφορες εμπειρίες και ενέργειες, προσπαθεί να προσεγγίσει την απόλυτη ελευθερία όπου η αίσθηση του χρόνου φαίνεται να έχει καταλυθεί - αυτός είναι και ο σκοπός της τέχνης -, ο ποιητής την κατακτά κυρίως μέσα από την εμπειρία της προσπάθειάς του να εκφράσει αυτό που αισθάνεται με τη γλώσσα, το Λόγο.» *Ν. Βαγενάς, Ποίηση & Πραγματικότητα*

✓ Η Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού εν Κομμαχηγή 595 μ. Χ. είναι, εν αρχή και εν τέλει, **Ποίημα Ποιητικής**, καθώς συνιστά ποίημα βιοθεωρίας και έκφρασης μιας ζωής συνειδητά βιωμένης, θέτει ερωτήματα για αιώνια αναπάντητα **φιλοσοφικά** ζητήματα και αποκαλύπτει, μέσα από τον εσωτερικό μονόλογο,



την επικοινωνία του ποιητή με την Ποίηση, τη στάση του Καβάφη απέναντι στην ποίηση. «Ωστόσο το ποίημα είναι κάτι περισσότερο από φιλοσοφικό, είναι τραγικό. Κάθαρη αριστοτελική του ποιητή με τη βοήθεια της τέχνης του.» *Διαλησμάς*. Καταχωρίζεται στα **Ποιήματα για την Ποίηση**, καθώς το θέμα επικεντρώνεται γύρω από την αδυσώπητη ανθρώπινη μοίρα (Γενική ειρωνεία) και εμβαθύνει στην ουσία και αποτελεσματικότητα της ποίησης, την έμπνευση, τη δυνατότητα λύτρωσης, καθιστώντας την ποίηση «το χρόνο του άχρονου παρόντος». Ο ποιητής της παρακμής για άλλη μια φορά «ανασέρνει από την αφάνεια όχι τον ήρωα, αλλά τον άνθρωπο που δε διαπνέεται από αισιοδοξία και δεν αγωνίζεται, υπομένει τη βαριά του μοίρα, αφήνεται να παρασυρθεί και να πέσει.» *Θέμελης*

✓ Και όπως στα περισσότερα ποιήματα του Καβάφη, διαγράφει μια ατέρμονη και επαναλαμβανόμενη διαδικασία, ένα ταξίδι απόλυτα συνυφασμένο με την ανθρώπινη μοίρα το οποίο διαρκώς και αλληπάλληλα τίθεται και αίρεται, ξεκινά από τον άνθρωπο που πάσχει για να καταλήξει στην Ποίηση που λυτρώνει για λίγο, δίνοντας νόημα στην ανθρώπινη ύπαρξη, και πάλι από την αρχή, ως το τέλος του κόσμου...

Δ1.

✓ Ο Τάσος Λειβαδίτης (1921-1988) είναι ένας ποιητής που ζούσε καθημερινά την ποίηση στην κάθε έκφασή της, και, όπως και ο Κωνσταντίνος Καβάφης, την είχε αναγάγει σε τρόπο ζωής, ανακαλύπτοντάς την ακόμη και στα πιο πεζά και τετριμμένα πράγματα της καθημερινότητας.

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ

1. Και τα δύο(2) ποιήματα είναι **Ποιήματα Ποιητικής**, καθώς «μας επιτρέπουν να εισέλθουμε στο εργαστήριο των ποιητών και να αφουγκρασθούμε το διάλογο που ανοίγουν με την ίδια την τέχνη της ποίησης.» *Σχ. Βιβλίο, σ. 57*. Έχουν κοινό **ποιητικό θέμα**, καθώς αναφέρονται στο γήρας και στο ρόλο και τη λειτουργία της ποίησης στη ζωή του ποιητή, διερευνώντας τη σχέση του με την ποίηση και τα μέσα τα οποία μετέρχεται.

2. Και οι δυο ποιητές εκφράζουν την **υψηλή αντίληψη για την τέχνη** και δηλώνουν την **ποιητική** τους **ιδιότητα**. Τόσο η ποιητική ικανότητα όσο και η ποιητική εμπειρία και

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

περιπλάνηση αντιστοιχούν σε καταστάσεις εγρήγορσης, νεότητας, με αίσθημα ποτισμένες, και σηματοδοτούν μια ζωή αξιοβίωτη, αποτυπώνοντας τη «λανθάνουσα έστω, κοινή όμως ανθρώπινη ανάγκη για ουρανό».



3. Και οι δυο ποιητές βιώνουν και αποτυπώνουν **καλλιτεχνικά**, είτε με άμεσο είτε με έμμεσο τρόπο, το κοινό **συναίσθημα** μελαγχολίας, αγωνίας, μοναξιάς, εγκλωβισμού και απόγνωσης, λόγω της αλλοίωσης και **φθοράς** των σωματικών χαρακτηριστικών στην ώριμη ηλικία.

Κ. Καβάφης	Τ. Λειβαδίτης
στχ. 4, Εις σε προστρέχω Τέχνη της Ποίησης,	στχ. 9, κ' η ποίηση σα μια μεγάλη αλήθεια, που την ανακαλύπτεις ύστερ' από χρόνια,
στχ. 5, που κάπως ξέρεις από φάρμακα	
στχ. 6, νάρκης του άλγους δοκιμές, εν Φαντασία και Λόγω.	
στχ. 8, Τα φάρμακά σου φέρε Τέχνη της Ποίησης,	
στχ. 5, που κάμνουνε - για λίγο - να μη νοιώθεται η πληγή.	
Τίτλος, ποιητού	στχ. 11, Επάγγελμά μου : το ακατόρθωτο
Τίτλος, Μελαγχολία	στχ. 6, η σάρκα μου ένας επίδεσμος γύρω απ' το αυριανό μου τίποτα
στχ. 2, 7, πληγή από φρικτό μαχαίρι.	στχ. 8, είμαι εδώ, ανάμεσά σας, κι ολομόναχος,
στχ. 3, Δεν έχω εγκατέρησι καμία.	στχ. 3, σα νάθελα να προφυλαχτώ απόνα χτύπημα
στχ. 1, Το γήρασμα του σώματος και της μορφής μου	στχ. 2, στην ηλικία μου χιονίζει, χιονίζει αδιάκοπα

ΔΙΑΦΟΡΕΣ

✓ Ο Καβάφης, από τη μια, υιοθετεί την τεχνική του ποιητικού προσωπείου ήδη από τον εκτενή τίτλο, δημιουργώντας ένα **ποιητικό άλλοθι**, για να κρατήσει μία απόσταση και να λειτουργήσουν τα σύμβολα και οι συμβολισμοί καθολικά και διαχρονικά, ο Λειβαδίτης, από την άλλη, ήδη από το μονολεκτικό τίτλο ξεκαθαρίζει πως το πρόβλημά του είναι αυστηρά **προσωπικό**, βιωματικό, άμεσο και γι' αυτό υιοθετεί έναν προσωπικό και εξομολογητικό τόνο σε όλο το ποίημα.

✓ Επίσης, η **λειτουργία της ποίησης** διαφοροποιείται στα δύο ποιήματα. Ενώ στον Αλεξανδρινό ποιητή η ποίηση έχει αναλγητική επίδραση, τουλάχιστον προσωρινά, όσο διαρκεί ο χρόνος της αισθητικής βίωσης, γι' αυτό και προστρέχει σ' αυτή, στο Λειβαδίτη είναι μια μάταιη αναζήτηση, χωρίς κανένα αποτέλεσμα, που τον καταδικάζει στη μοναξιά και τον αναγκάζει να βιώνει χωρίς ελπίδα τον πόνο του. Ενώ στον Καβάφη, η στιγμιαία -ως διάττων αστέρας- επαφή με την Τέχνη καταργεί τη μοναξιά και προσφέρει μια έστω εφήμερη ανακούφιση, νοσηματοδοτεί τη ζωή και επαληθεύει την ύπαρξη, στο Λειβαδίτη η

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2012

Ενδεικτικές Απαντήσεις

απόλυτη στάση του καταλήγει σε αυτό-ακύρωση, μέσα από ένα μηδενιστικό απολογισμό ζωής σε παρελθόντα χρόνο, δηλαδή σε βαθιά μοναξιά.

Καβάφης	Λειβαδίτης
Τίτλος, του Ιάσωνος Κλεάνδρου	Τίτλος, Αυτοβιογραφία
στχ. 4, Εις σε προστρέχω Τέχνη της Ποίησης,	στχ. 10, όταν δεν μπορεί να σου χρησιμέψει πια σε τίποτα.
στχ. 5, που κάπως ξέρεις από φάρμακα	στχ. 5, για ν' αφηχτώ απ' τα πελώρια αγκάθια της αιωνιότητας,
στχ. 6, νάρκης του άλγους δοκιμές, εν Φαντασία και Λόγω.	στχ. 4, δίψασα για όλη τη ζωή, κι όμως την άφησα
στχ. 8, Τα φάρμακά σου φέρε Τέχνη της Ποίησης,	στχ. 6, απ' το αυριανό μου τίποτα
στχ. 5, που κάμνουνε – για λίγο – να μη νοιώθεται η πληγή.	στχ. 7, κανείς δεν μπορεί να με βοηθήσει στον πόνο μου

Επιμέλεια: Μ. Κυριακάκη – Χ. Κόκορη - Ρ. Σουλουτζόγλου

ΣΧΟΛΙΟ

- ✓ Η επιλογή του ποιήματος του Κ. Π. Καβάφη «Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού εν Κομμαγενή 595 μ.χ.» για την εξέταση του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στις Πανελλαδικές 2012 κρίνεται επιτυχής.
- ✓ Οι Ερωτήσεις είναι σαφείς και από τις πλέον βασικές για την ανάγνωση – ερμηνεία του συγκεκριμένου ποιήματος, ικανές να ελέγξουν τη γνώση, κριτική σκέψη, δεξιότητα στην αποκρυπτογράφιση και εκφραστική ικανότητα των μαθητών.
- ✓ Η επιλογή του Παράλληλου Κειμένου κρίνεται εύστοχη, καθώς μπορούν εύκολα να προσδιοριστούν οι αναλογίες (ομοιότητες & διαφορές).
- ✓ Πρβ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ βιβλιοθήκη, Νεοελληνική Λογοτεχνία, Ποίηση, σσ. 178 - 188.
- ✓ Πρβ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ βιβλιοθήκη, Βιβλίο Επανάληψης Γ' Λυκείου, σσ. 38 - 40.
- ✓ Πρβ. ΣΥΓΧΡΟΝΑ διαγωνίσματα, ι) Κριτήριο Αξιολόγησης, Ιανουάριος 2012, ερ. 2, ερ. 3^α, ερ. 4^α,
ιι) Κριτήριο Αξιολόγησης, Απρίλιος 2012 και ιιι) Κριτήριο Αξιολόγησης, Μάιος 2012.

